

देशाच्या एकोप्याची जाणीव देणारा संवाद...

यमाजी मालकर

ymalkar@gmail.com

'आमच्याकडे अरुणाचल प्रदेशची काही मुले शिबिरासाठी येणार आहेत आणि त्यांच्याशी आर्थिक साक्षरतेवर बोलण्यासाठी आपण यावे', असा निरोप घेऊन विज्ञानवाहिनीचे शरद गोडसे सर माझ्याकडे आले. अर्थपूर्ण मासिकाच्या ऑफिसात आमची भेट झाली. माझ्या आवडीचा विषय असल्याने मी लगेच हो म्हणालो. सरांना अर्थक्रांती (www.arthakranti.org) विषयी बरेच कुतूहल असल्याने आम्ही त्यावरही बराच वेळ बोललो. त्यांच्याकडून कळले की, ही मुले पुण्यात काही कुटुंबांत राहणार आहेत. ज्या घरात समवयस्क मुले आहेत, त्यांनी त्या मुलांना दोन दिवस घरी ठेवायचे. म्हणजे त्यांचे स्थानिक पालक बनायचे. सरांना विचारले, सर काही मुलांना अजून घर मिळाले नसेल तर आम्हीही दोन मुलांचे पालक होऊ इच्छितो. खरे तर सर एक सत्र घेण्याचे निमंत्रण घेऊन आले होते, पण आता मला या उपकरमात थेट सहभाग घेण्याची इच्छा झाली होती. योगायोगाने मुले होतीच. सर लगेच हो म्हणाले. अशा पद्धतीने मी अरुणाचल प्रदेशातील दोन मुलांचा पालक होण्याचा निर्णय घेतला.

घरी पत्नी अंजली, मुलगी राधा आणि मुलगा जनक यांना हा निर्णय सांगितल्यावर तेही खुश झाले. **तारीफुल आणि विश्वास** हे दोघे घरी आले तेव्हा अगदीच बुजलेले होती. ते चार दिवसांचा रेल्वे प्रवास करून आली आहेत आणि जातानाही चार दिवस लागणार आहेत, या विचाराने आम्हाला चिंता वाटली. शिबिराच्या शेवटच्या टप्प्यात ही मुले घरी आली होती. दोन दिवसांत ते परतीच्या प्रवासाला निघणार असल्याने त्यांना आईवडिलांची आठवण येत असणार, हे लक्षात आले. मग त्यांचे आवडीचे खाद्यपदार्थ करण्याचा प्रयत्न झाला. पण त्यांच्या खाण्याच्या सवयी खूपच वेगळ्या आहेत, हे लक्षात आले. प्रामुख्याने भात आणि भाताचे पदार्थ त्यांना आवडतात, म्हटल्यावर भातावर दोन दिवस भर देण्यात आला. जनक त्यांना घेऊन ग्राउंडवर घेऊन गेला आणि खेळल्यामुळे मात्र त्यांचा मूड बदलला आणि ते मोकळेपणाने बोलू लागले. त्यांचे कुटुंबीय, शाळा, गाव, शेती याविषयी ते आम्हाला अधूनमधून माहिती सांगू लागले.

आपला देश किती मोठा आहे आणि त्या त्या ठिकाणच्या समाजजीवनात किती वैविध्य आहे, हे पुन्हा एकदा लक्षात आले. विशेषतः आपल्या घरातील पुढच्या पिढीला त्याची जाणीव होण्यासाठी अशा उपकरमांची गरज आहे. अरुणाचल प्रदेशात फारसे शहरीकरण झालेले नाही, शिक्षण फार चांगले नाही, प्रगत शेती नाही, पण तो आपल्या देशाचा भाग आहे आणि त्यांना आपण समजून घेतले पाहिजे, ही जाणीव या उपकरमामुळे वाढीस लागते. विज्ञानवाहिनीला त्यासाठी विशेष धन्यवाद दिले पाहिजेत.

हेही लक्षात आले की चांगली स्थिती असलेल्या घरातील ही मुले आहेत. पण जी सर्वसामान्य घरातील मुले असतील, त्यांनाही ही संधी मिळायला हवी. खरे म्हणजे एक भारतीय नागरिक म्हणून प्रत्येकाला

सुखी, समाधानी आयुष्य जगता यायला हवे आणि त्यासाठी भेदभावमुक्त व्यवस्था आधी देशात लागू झाली पाहिजे. ही दोन निरागस मुले पाहून माझ्या मनात असे विचार आले.

आर्थिक साक्षरतेवर बोलण्यासाठी गेलो होतो तेव्हा या मुलांनी मला देशाच्या अर्थकारणाविषयी खूप शंका विचारल्या आणि मनातील गोंधळ दूर करून घेतला. शाळेतील मुलांना आर्थिक समज बऱ्यापैकी आहे, याचा मला आनंद झाला. अशी समज असणारी पिढीच अर्थक्रांतीचा विचार पुढे घेऊन जातील, असा विश्वास मला मिळाला. 'भारतीय नागरिकांच्या वृत्तीला बदनाम करण्याचे काम मी आयुष्यात कधीही करणार नाही', 'भारतीय समूहांना दोष देणार नाही, तर या परिस्थितीला कारणीभूत असलेल्या व्यवस्थेला प्रश्न विचारण्याची सवय आम्ही लावून घेऊ', असे संकल्प मी त्यांच्याकडून करून घेतले.

एका दुसऱ्या टोकाचे भारतीय म्हणून जो भावनिक एकोपा लागतो, तो आपल्या मनात असला पाहिजे आणि भारताच्या भूमीवरील नैसर्गिक आणि इतर संसाधने ही केवळ आपली नाहीत, ही जाणीव मनात राहण्यासाठी **तारीफुल आणि बिश्वास** या दोघांचा सहवास आणि सर्व मुलांशी झालेला संवाद मला फार बहुमोल वाटला.